

EDİTÖRE MEKTUP

Sayın Editör,

Isparta ilimizin Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından finanse edilen “**Karasal ve İç Su Ekosistemleri Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzleme İşi**” konulu projenin arazi çalışmaları sırasında tespit edilen anıt ağaçlar adlandırılarak derginizde yayınlanmaktadır. 2014 yılı vejetasyon döneminde Isparta ilinde yapılan arazi çalışması sırasında oldukça yaşlı ve ilginç ağaçlar ile karşılaşmış ve bu ağaçlar tarafımızdan anıt ağaç olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca Antalya ilinden de bir anıt ağaç bu mektupta anlatılmaktadır. Ağaçların genel görünümü derginin kapak sayfasındadır. Anıt ağaç olarak nitelendirilen bu ağaçlara ait lokalite bilgileri ve genel özellikleri aşağıda belirtilmiştir:

Ağaç No: 1.

Ağacın Latince İsmi: *Pinus nigra* Arn. subsp. *pallasiana* (Lamb.) Holmböe

Ağaca Verilen İsim: Mehmetçik Çamı

Ağacın diğer Türkçe adları: Karaçam, Çam, Şam

Boy: 9 m

Çapı: 160 cm

Çevresi: 540 cm

Yaşı: ±1200

Koordinat: 36 S 0332251, UTM: 4159905 R: 1970 m

Lokalite / Yaşadığı Yer: Isparta, Sütçüler, Tota Dağı, dağın zirvesine 500 m kala, kireçtaşı ana kayalı, alpinik steppe.

Sağlık Durumu: Ağacın sağlık durumu iyi. Halen çok sayıda kozalak üretebilmektedir.

Morfolojik Görünüm: Ağacın tacı şemsiye şeklindedir. Yerden yaklaşık 3 m sonra ilk dallanma göstermektedir. Dallar oldukça kalın olup, yaklaşık 1.5 m ara ile üst tarafta sık ve yassılaştırmış bir dallanmaya sahiptir. 6 m sonra dalların çapı yaklaşık 40 cm'dir. En büyüğünün çapı yaklaşık 1 m'dir ve büyük dallar yukarıya Z şeklinde kıvrılmıştır. Dallar adeta birbiri içerisine girmiştir. Taç kısmında yıldırım çarpması sonucu oluşan bir yaralanma izi vardır. Dişi kozalaklar çok az sayıdadır. Likenler dallarını önemli derecede örtmüştür.

Anıt Ağaca “Mehmetçik Çamı” adı verilmesinin gerekçesi: Kültürümüzde “Mehmetçik” ismi, Anadolu'nun fethi ile söylenmeye başlar. Allah, Vatan ve Millet yolunda en küçük askerin adıdır. Kahramanlığı, fedakârlığı, cefakârlığı ve vatana bağlılığı ile bilinir. Ağaç, orman üst sınırının yaklaşık 150 m daha üst kesiminde, yalnız başına, olumsuz şartlara karşı direnerek dimdik ayakta durmaktadır. Böyle ağaçlar özellikle soğuk bölgelerde sağlıklı ormanların kurulmasında oldukça önemlidir ve ormanın bitkisel beklentileridir. Ormandaki fidanlara ve

genç ağaçlara gelen zarar öncelikle bu ağaçlara gelir ve bu ağaçlar mevcut oldukça ormana gelecek zarar oldukça az olur. Bu anıtın yaşlı ve kısa boylu olmasına rağmen güçlü, fedakar, habitatına iyi adapte olmuş ... özellikleri kahraman Mehmetçiklerimize benzetilmiştir. Ayrıca son zamanlarda terör şehidi olan güvenlik güçlerimize, gazi ve şehitlerimize bir saygı ve minnet ifadesi olarak “**Mehmetçik Çamı**” denilmiştir.

Ağaç No: 2.

Ağacın Latince İsmi: *Platanus orientalis* L.

Ağaca verilen Türkçe isim: Erenyaka Çınarı

Ağacın diğer Türkçe adları: Anadolu çınarı, Doğu çınarı, Akça kavak.

Boy: 12 m

Çapı: 190 cm

Çevresi: 580 cm

Yaşı: yaklaşık 800

Koordinat: 36 S 0389756, UTM: 4086438 R: 800 m

Lokalite / Yaşadığı yer: Akseki(Antalya). Erenyaka köyü, Selahattin Derbendi civarı, Erenyaka köyü mezarlığı kıyısı, Hanönü mevki, Kızılçam ormanı.

Sağlık Durumu: Yıldırım düşmesi sonucu ağaç zarar görmüştür. Yıldırım düşmesi bir tarafına zarar vermiştir. Ağaçta balta izi vb. antropolojik baskı yoktur. Ancak ağacın daha sağlıklı olması için içi gaz beton ya da poliüretan köpükle kapatılıp enfeksiyon almaması ve çürümesinin önlenmesi gerekir.

Morfolojik Görünüm: Ana gövde $\pm 4-5$ m sonra dallanmış durumda ve canlı, fakat yan gövdeler kurumuş; tabandan genç gövdeler çıkmış. Ağacın içi hilal şeklinde oyularak kovanlaşmış, kuzey taraftan neme bağlı olarak önemli derecede çürümüştür. Tabandan çıkan gövdelerinden biri yaklaşık 20 yaşındadır. Bu genç gövde kuvvetlenebilir ve gelecekte ağacı temsil edebilir. Ağacın ana gövdesinden yaklaşık 2.5 m yukarıdan bir yan gövde çıkmıştır. Diğer gövdelerde (dallarda) hakimiyet yoktur ve yan dallar zayıftır. Kuvvetli bir gövde yapmaz. Tabandaki genç sürgünler (en kuvvetlisi hariç) temizlenirse ana gövde güçlenebilir.

Ağacın ortası kovanlaştığı için çap ve çevre ölçümleri isabetli olmayabilir. Bu veriler yaklaşık olarak ve maksimum durum nazara alınarak yerden itibaren 1 m yüksekte ölçülmüştür. Çınarların yaşı aşırı kovanlaşma nedeniyle genel olarak tam ölçülememektedir. Öte yandan bu ağaçlar hızlı büyüdüğü için tahmin edilen yaş gerçekçi yaştan genelde daha yüksektir. Bu ağacın yaşı da verilenden yüksek olarak düşünülebilir. Ancak hızlı büyüdüğü dikkate alınarak 800 yaşında denilmiştir.

Anıt Ağaca “Erenyaka Çınarı” isminin verilmesinin Gerekçesi: Ağacın olduğu yerin ipek yolu güzergahı üzerinde olduğu; şayet ipek yolu değilse kervanların yol güzergahı olduğu

yöre halkı tarafından ifade edilmektedir. Köyün ±850 yaşında olduğu ve Selçuklu beylerinden Şeyh İdris tarafından kurulduğu belirtilir. Köyün kuruluşunda alperen adı verilen gönül erlerinin aşırı gayretleri ve köyde kurulmuş medreseleri vardır. Yakın tarihe kadar bu tedrisatın yapıldığı bilinmektedir. Bu köyü bir üst olarak kullanıp diğer yerleşim merkezlerinin fethedildiği; bu fetihler sırasında ve sonrasında köy halkından çok sayıda alim yetiştiği, çoğunun şehit olduğu; bu şehitlerin bir kısmının anıtın lokalitesine yaklaşık 50 m uzaklıktaki köy mezarlığında medfun olduğu belirtilir. Köyün adı da bu özellikler dikkate alınarak verilmiştir. Anıt ağaca da bu nedenle **Erenyaka Çınarı** denilmiştir. Köy, son 2 yıldır Akseki ilçesinin Erenyaka mahallesi olarak resmîyet kazanmıştır. Yöre halkı çınara “kavak” der, “gavak” olarak teleffuz eder.

Muhtemelen bu çınar yörenin fethi sırasında dikilmiştir. Zira anıt çınarın yaşı ile köyün kuruluş dönemi aynıdır. Ayrıca Türklerin çınara karşı ayrı bir sevgisi ve ilgisi olduğu bilinmektedir. Zira anıtın çevresi kızılçam ormanıdır ve başka bir çınar ağacı yoktur. Çevresinde küçük su kaynakları vardır. Alan nemlidir. Ağacın tek oluşu konaklamak, at bağlamak ya da gölgelik amaçlı olarak dikilmiş olacağı kanaatini desteklemektedir. Yakınındaki Uludere’de yetişen çok sayıdaki çınarın atası muhtemelen bu ağaçtır.

Çevre ve Orman Bakanlığımız bünyesindeki Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü’nün bu milli ve kültürel tabiat değerlerimize yeterince önem vererek tescilini yaptıracağını, envanterine kazandırarak gelecek kuşaklara ileteceğini ümit ve talep ediyoruz. Doğa, Yayla ve Ekoturizm bağlamında bu ağaçların ziyaretçilere tanıtımının çok faydalı olacağını da belirtmek isteriz.

Prof. Dr. **Hasan ÖZÇELİK**¹, Öğr.Gör. Dr. **İlker ÇİNBİLGEL**²
Belkıs MUCA³, **İbrahim TAVUÇ**³

¹Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Isparta, Türkiye

²Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Akseki Meslek Yüksekokulu, Avcılık ve Yaban Hayatı Programı, Akseki, Antalya, Türkiye

³Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enst., Biyoloji Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye

Yazışılan yazar e-posta: hasanozcelik@sdu.edu.tr